

PIRATPARTIET

Arbetsmarknads- och näringslivspolitiskt
program

Överblick - Piratpartiet vill att:

- Sverige inför basinkomst
- Grunden för skattesystemet utreds
- Gig-arbete regleras utifrån de särskilda villkor som plattformsförmedlat arbete innebär

0. Inledning - Automatisering

I alla tider har människan försökt förenkla och förbättra sitt arbete med hjälp av verktyg. Från plogen till traktorn till jordbruksroboten, och från egenodlat till livsmedelsbutik med själv-checkout. De tekniska system och den hårdvara vi idag har tillgång till har förändrat automatiseringen. Den går allt fortare – och den kan också appliceras på mer komplexa områden. Bilar blir självkörande, bokföring automatiseras. Datorer vinner inte bara i schack utan i Go och poker mot människor och är redan arbetshästar på finansmarknaden.

Automatiseringen minskar drastiskt vissa arbetsområden, utan att nödvändigtvis ge upphov till lika många nya arbetstillfällen. Det betyder både att vi måste ha kunskap om det, och att vi i utbildningsväsendet behöver förbereda människor för ett liv där teknik är ett naturligt verktyg. Automatiseringen är en långtida utveckling som började med den första flintyxan. Vi ska vara teknikpositiva, men också medvetna, och alltid väga integritet och transparens mot utveckling för att hitta rätt balans mellan framsteg och medborgerliga rättigheter.

1. Basinkomst - grundtrygghet för alla

Ingen ska lämnas utanför samhället och våra trygghetssystem. Med basinkomst ger vi alla en garanterad materiell trygghet, som ger en större möjlighet för medborgaren att bidra till samhället utifrån sina egna förutsättningar. Då kan den som är sjuk lägga sin kraft på att bli frisk, den som är arbetslös fokusera på att hitta rätt sysselsättning istället för att slösa tid hos Arbetsförmedlingen, och den som har en bra idé våga starta företag eller vidareutbilda sig.

Trygghet i framtiden

Arbetsmarknadspolitik från 1900-talet fungerar inte för morgondagens ekonomiska verklighet. Istället för en snårskog av bidrag, stöd och försäkringar vill vi se en trygg basinkomst för alla.

Framtidens arbetsmarknadspolitik kräver flexibilitet och att vi fortsätter att utvecklas genom hela livet. **Piratpartiet ser inte åt höger eller vänster – vi blickar framåt!**

Dagens trygghetssystem är ofta präglade av godtycklighet. Vissa personer får rätt till ersättning medan andra i samma situation nekas, beroende på en handläggares enskilda bedömningar. För att komma bort från godtycket är basinkomsten generell, med exakt samma villkor för alla som har rätt till den. Ingen diskrimineras.

Digitaliseringen, smartare AI och den fantastiska utveckling vi sett bland robotar innebär radikalt förändrade villkor för arbetsmarknaden. Vissa bedömare förutspår att så mycket som hälften av de arbetstillfällen som finns idag kan automatiseras bort i en nära framtid, främst inom transport, handel och datahantering. Även om dessa jobb ersätts med nya kommer detta innebära en väldigt stor omställning för många, med omfattande arbetslöshet och omskolning som följd. I

denna spretiga och osäkra arbetsmarknad kan basinkomsten erbjuda en grundläggande trygghet som säkerställer att vi kan gå över till framtidens ekonomi utan att någon lämnas bakom.

Ett enklare system

Dagens skyddsnät är väldigt svåra att överblicka. Detta är ett problem av flera anledningar. Det gör det svårt för lagstiftarna att skriva lagar som inte är motsägelsefulla eller stör varandra på olika sätt. Det gör det också svårt för människor att veta vilka ersättningar de faktiskt har rätt till. Basinkomst är ett väldigt enkelt system att överblicka och förstå, för alla parter.

Mindre byråkrati

Ett mål med införandet av basinkomst är att minska den byråkrati som idag präglar våra trygghetssystem, både för tjänstemännen och för de som förlitar sig på dem. Mängden administration och blankettskrivande ökar för varje år och allt fler får svårt att veta hur de egentligen ska gå till väga för att nyttja våra trygghetssystem.

Genom att konsolidera delar av dagens sociala skyddsnät till en basinkomst kan vi minska på ett antal myndigheters storlek – till exempel Arbetsförmedlingen och CSN – eller till och med lägga ned dem. Detta innebär besparingar som vi vill använda till att finansiera basinkomsten.

Uppmuntrat risktagande

Det är genom risktagande som vi utvecklas, både som samhälle och som individer. Basinkomsten gör det möjligt för människor att ta fler risker – utveckla sig, byta karriär, starta ett företag, vara kreatör, utveckla en ny algoritm – eftersom de alltid har basinkomsten som ett skyddsnät att falla tillbaka i.

Innovation

Innovation kräver investeringar och risktagande. Ofta tar det människor lång tid att tillsammans lyckas skapa en revolutionerande innovation, och ingen vet på förhand ifall den kommer leda till stora inkomster som rättfärdigar de investeringar som läggs in idag. Basinkomsten finns där för innovatören för att säkerställa att den kan fortsätta uppfinna och överleva, även om just den här innovationen aldrig leder till nya inkomster.

Kulturellt skapande

För de som står för den största delen av vårt kulturliv är inkomsterna väldigt opålitliga. Om du är konstnär kanske du lyckas sälja tavlor för många tusenlappar en månad, men inga nästa. Om du är musiker kan du inte räkna med att alla dina konserter blir välbesökta. Skriver du en blogg om politik vet du inte vilka inlägg som kommer delas mycket i sociala medier och leda till trafik, och vilka som inte gör det. Inkomsterna går upp och ned varje månad. Att söka de kulturstöden som finns i dag kräver mycket arbete och ibland kontakter. Själva sökandet tar ofta mer tid och energi än verksamheten man försöker finansiera. Basinkomsten finns då där för att jämna ut kreatörernas inkomster och göra deras liv mindre präglade av stress och oro.

Nivå på basinkomsten

Tanken med en basinkomst är att garantera en grundläggande trygghet i livet – ingen ska behöva vara rädd för att inte kunna äta eller ha tak över huvudet. Tanken är däremot inte att basinkomsten ska ge alla människor möjligheten att leva lyxliv utan att behöva anstränga sig.

När vi diskuterar basinkomst utgår vi från vad som definieras som existensminimum i Sverige – ungefär 8 500 kronor per månad. Detta är vad basinkomsten måste garantera för alla.

Incitament till arbete

För den som idag tar emot bidrag och erbjuds möjlighet till jobb med en lägre inkomst så är ofta det rationella valet att tacka nej till jobbet och inkomsten. Detta beror på att bidragen ofta har vad som kallas 100% marginaleffekt, vilket innebär att du blir av med hela bidraget så fort du har en inkomst, oavsett hur stor inkomsten är. Ett mål med att införa basinkomst är att det alltid ska löna sig för individen att ordna sin egen inkomst genom lönearbete, även om den är liten. Detta vill vi uppnå genom att införa basinkomst i form av negativ inkomstskatt. Konceptet är enkelt: när din inkomst sjunkit tillräckligt lågt betalar du inte längre in pengar till Skatteverket, utan Skatteverket sätter in pengar på ditt konto. Det är en reform som fungerar inom ramen för det befintliga skattesystemet och inte kräver en enorm omorganisation.

Därför vill vi att:

§1 Sverige inför basinkomst i form av en negativ inkomstskatt, där golvet automatiskt justeras efter existensminimum.

§2 Den negativa inkomstskatten gäller individer som är bosatta i Sverige och är mellan 19 och 64 år.

§3 Den negativa inkomstskatten trappas av med 33% per intjänad krona.

2. Reform av skattesystemet

Vi behöver se över skattesystemet även i övrigt. En stor del av skatteintäkterna är baserade på hur många timmar en arbetare är på jobbet. Inte på effektivitet eller kvalitet, inte på hur omsättningen ökat genom att arbetare ersatts av robotar, utan närvaro. Arbetstid blir ett värdemått. Det är en förlegad syn som hänger kvar från ett industriellt samhälle. På grund av automatiseringen lönearbetar vi allt kortare del av våra liv, en förändring som pågått sedan 1970-talet. Vi behöver en bred diskussion över alla partigränser för att titta på hur framtidens skattesystem ska se ut i det digitala samhället.

Därför vill vi att:

§3 En förutsättningslös utredning tillsätts för att undersöka möjligheterna till mer grundläggande skattereformer, där skatt på arbete kan spela en mindre roll eller avskaffas.

3. Småföretagares villkor

Småföretagare utgör näringslivets innovationskraft och bidrar med dynamik till svensk arbetsmarknad. De drabbas dock ofta av att det offentligas samröre med näringslivet på olika

sätt premierar de största aktörerna. Särskilt på upphandlingens område behöver insatser göras för att bryta upp upphandlingarna i mindre bitar och att publicera upphandlingarna i enkelt tillgängliga digitala register. När det kommer till digitala upphandlingar kommer de krav Piratpartiet ställer på fri och open source mjukvara underlätta för lokala småföretag att lägga anbud om drift eller vidareutveckling av moduler inom system.

Den statliga byråkratin som rör småföretagare bör bli ännu smidigare genom samordning av system och automatisering där det är lämpligt.

Patenttvister är ett vanligt verktyg för att hålla utmanande företag på mattan. Genom långdragna, dyra tvister med potentiellt enorma skadeståndsbelopp som slutpunkt kan storföretag krossa dynamiska utmanare. I väntan på en mer gedigen patentreform behöver insatser göras för att försvåra för storföretag som använder patenttvister för att stoppa konkurrens. Tvisterna behöver förkortas och förenklas.

Piratpartiet vill prioritera att stötta små affärsverksamheter i stadsmiljö istället för att lägga pengar på byggnation av köpcentrum och arenor, eller andra typiska skrytbyggen där potentialen för korruption är stor. Det ger utöver stöd för lokalt näringsliv också mer levande stadskärnor.

Därför vill vi att:

§4 En utredning görs av hur vi kan förenkla och snabba på patenttvister för småföretag.

§5 Upphandlingar i större utsträckning bryts upp i mindre bitar.

§6 Subventioner i form av t.ex. etableringsstöd bara ska ges till små- och medelstora företag.

§8 Kommunala stöd i första hand ska gå till att stötta små affärsverksamheter i stadsmiljö istället för skrytbyggen i form av arenor eller köpcentra.

§8 Byråkratin för småföretagare görs enklare genom samordning och automatisering av e-tjänster.

4. Övervakning på arbetsplatsen

Vi lever i en tid av expanderande övervakning, en utveckling som också sker på arbetsplatsen. Både fysisk och digital övervakning blir allt vanligare, tillsammans med olika kontrollsystem. I takt med att digitala arbetsverktyg blivit vanligare har övervakningen ibland också tagit sig in i hemmet.

Övervakning möjliggör detaljstyrning, nedmontering av frihet och inskränkt autonomi.

Övervakningens informationsflöde skapar därigenom en grupp som planerar och en grupp som planeras. Denna uppdelning syns tydligt i hur digitaliseringen förändrat arbetet, där många arbetare tidigare åtnjöt relativ frihet under arbetsdagen och förutsägbarhet i sina arbetstimmar, medan man idag har osäkra timmar och är under konstant övervakning. Relativ frihet och autonomi ersätts med konstant övervakning och kontroll.

Övervakningen medför också en falsk känsla av att arbetsprestationerna är mätbara, vilket medför snedvriden styrning av verksamheten - ett stort problem inom offentlig sektor.

Integritetsskyddsmyndigheten har idag redan generellt bra regler för vilken övervakning och kontroll som får göras av anställda, men dessa implementeras bristfälligt i verkligheten.

Därför vill vi att:

§8 Integritetsskyddsmyndigheten får ett särskilt uppdrag att utöva proaktiv tillsyn rörande arbetsrelaterad övervakning, samt förses med mandat och resurser tillräckliga för detta uppdrag.

§9 Gig-arbetare omfattas av samma dataskyddsregler som vanliga anställda, och att ovanstående uppdrag omfattar även dessas arbetsvillkor.

5. Gigeconomien

Vi behöver separera "plattformseconomien" från "delningseconomien". Där den förra ofta kännetecknas av exploatering, monopol och övervakning kännetecknas den senare av samarbete, öppenhet och ömsesidiga vinster.

För att separera plattformar från delningseconomien i allmänhet måste vi förstå relationen mellan plattformsägaren och plattformens brukare. När ägaren har ensidig kontroll över infrastrukturen mellan konsumenter och arbetare och över algoritmer som tar beslut med materiella konsekvenser för konsumenter och arbetare; när ägaren också kontrollerar all intellektuell egendom och data rörande förmedlingen av arbete, då har vi att göra med en plattform.

Plattformar är legitima företag, men ska inte hanteras som om de vore uttryck för genuin delningsekonomi. Vi behöver ställa andra krav på dem än på verkligt öppna system där köpare kan möta säljare utan en mellanhand som kontrollerar interaktionen. Plattformars inlåsnings effekter och kontrollmekanismer kräver annan reglering än delning individer emellan.

Därför vill vi att:

§7 Gig-arbetstagare definieras som en person vars huvudsakliga sysselsättning är genom en plattform.

§8 Fyra villkor ställs för att system ska räknas som plattformar i kontexten gigarbete: (1) att ena parten äger all upphovsrätt och insamlad data; (2) att ena parten har kontroll över algoritmer som tar beslut med materiella konsekvenser för konsumenter och arbetare; (3) att ena parten har ensidig kontroll över infrastrukturen för kommunikation som utgör grunden för plattformen; (4) arbetstagarna konkurrerar aktivt med varandra.

§8 Övervakningssystem som används för att ta beslut som rör gig-arbetstagare måste vara transparenta för gig-arbetstagarna.

§9 Riktad övervakning mot och informationsinsamling om gig-arbetstagare utanför system som ägs av plattformsföretaget i fråga ska förbjudas.

§10 Algoritmisk arbetsledning gällande till exempel utbetalningar eller arbetsuppgifter måste vara transparent för gig-arbetstagare.

§11 Riskanalysmått som försöker beräkna till exempel bedrägeririsk hos gig-arbetstagare måste vara transparenta.

§12 Algoritmiskt grundade beslut om att säga upp en gig-arbetstagare eller stänga av den från tillgång till en plattform måste vara transparenta och tydligt avgränsade från dylika beslut som bygger på gig-arbetstagarens prestationer.

§13 Automatiska system för övervakning av prestation måste vara transparenta för gig-arbetstagare..

§14 Gig-arbetstagare som är föremål för algoritmiska beslut på en plattform måste kunna överklaga dessa beslut till en ansvarig människa.

§15 Plattformar måste kunna erbjuda rimligt korrekt information om förväntad tidsåtgång och lön för enskilt antagna arbetsuppgifter.

§16 Gig-arbetstagare vid en plattform ska ha rätt att bilda fackförening och/eller arbetarråd utan att straffas för det i form av uteblivna arbetsuppgifter eller sänkt ersättning.